

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

С. С. Кушнар'ов

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації для практичних занять студентів економічного факультету за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Харків – 2021/2022

УДК 94(477)(076)

K96

Рецензенти:

В. В. Калініченко – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

С. Д. Литовченко – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків, декан історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 5 від 20.01.2022 р.)*

Кушнар'єв С.С.

Історія України. Методичні рекомендації для практичних занять студентів економічного факультету за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Харків, 2021. 27 с.

Методичні рекомендації для практичних занять студентів економічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна побудовано за хронологічно-проблемним принципом. Видання містить план лекцій, бібліографію, завдання та методичні вказівки для самостійної роботи в рамках підготовки до практичних занять.

ВСТУП

Історія України як навчальна дисципліна і як науково-дослідницька проблематика займає важливе соціокультурне місце в системі гуманітарних дисциплін, визначає пріоритетні напрями навчальної, педагогічної та виховної діяльності в системі підготовки кваліфікованих спеціалістів у вищих навчальних закладах України. Одним із завдань навчального курсу “Історії України” є формування всесторонньо розвиненої особистості, яка володіє не тільки високим рівнем фахових знань із відповідної спеціальності, але й постає свідомим патріотом та громадянином своєї країни. Уміння засвоювати історичні знання дозволяють студентам застосовувати критичний підхід при аналізі складних процесів суспільного життя, формують у молоді різносторонній інтелектуальний багаж, сприяють опануванню правилами наукового пізнання світу.

Навчальний курс “Історія України” передбачає поглиблення знань вітчизняної історії від найдавніших часів до сьогодення. Основний акцент зроблено на історико-політичній проблематиці минулого, економічному розвитку українських земель, державотворчих та національно-визвольних процесах історичного розвитку українського народу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати:

- основні події, явища і процеси, їх причини і наслідки, визначних діячів даного періоду;
- ключові поняття і концепції сучасної історичної науки, які його стосуються;
- найважливіші джерела і літературу;
- періодизацію історії України; особливості політичного, соціально-економічного, культурного розвитку українських земель у складі різних держав;
- діяльність історичних осіб, політичних партій та об'єднань;
- роль України, «українського питання» в загальноєвропейських, глобальних процесах;

вміти:

логічно мислити і викладати матеріал, робити аргументовані висновки, користуватися наочністю, додатковою літературою, використовувати основні терміни та поняття, вести діалог, полеміку, аналізувати сучасні проблеми історичної науки. Під час лекцій, практичних занять і самостійної роботи студенти повинні оволодіти навичками роботи з історичними джерелами і спеціальною та загальною літературою. Студенти повинні навчитися аналізувати процеси становлення та розвитку української держави, формування українського народу та його взаємин з сусідами; встановлювати хронологічну послідовність подій окремого періоду; пояснювати й застосовувати основні історичні терміни й поняття.

Зміст та структура навчальної дисципліни.

Розділ 1. Українські землі від доісторичних часів до ранньомодерного часу

Тема 1. Вступ. Стародавня історія України.

Поява та розселення людей на території України. Заняття привласнювального господарства. Неолітична революція. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Ремесла. Трипільська і середньостогівська археологічні культури. Кочовики раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та в Криму. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. Історичні витоки українського народу.

Тема 2. Київська Русь.

Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, сіверяни, уличі, тиверці, хорвати (білі хорвати), волиняни (дуліби, бужани), древляни). Назва «Русь». Руська земля. Утворення Русі-України (Київської держави). Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність перших київських князів. Державотворення кінця X - середини XI ст. Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Правління наступників Ярослава Мудрого. Русь-Україна (Київська держава) в першій третині XII ст. Боротьба з половецькою загрозою. Роздробленість Русі-України (Київської держави). Суспільнополітичне та господарське життя. Культура й духовність.

Тема 3. Галицько-Волинська держава. Монгольська навала.

Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Розбудова Галицько-Волинської держави (королівства Руського) в 1238-1264 рр. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава) за нащадків Данила Романовича. Суспільно-політичне та господарське життя. Культура й духовність.

Тема 4. Руські удільні князівства у складі іноземних держав у другій половині XIV - перші половині XVI ст. Кримське ханство.

Змагання Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхід українських земель до складу сусідніх держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). Кревська унія. Велике князівство Руське Свидригайла. Остаточна ліквідація Волинського та Київського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення козацтва.

Тема 5. Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI ст. - першій половині XVII ст.

Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 1590-х рр. Братський рух. Утворення УГКЦ. Культура й духовність. Зміни в соціально-економічному житті. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства та Османської імперії. Козацькі повстання 1620-1630-х рр. «Ординація Війська

Запорозького...». Культура. Відновлення вищої православної церковної ієрархії 1620 р.

Тема 6. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. та доба «Руїни»

Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави - Війська Запорозького. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність уряду Богдана Хмельницького. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність гетьманів козацької України 50 - 80-х рр. XVII ст. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України.

Тема 7. Українські землі наприкінці XVII - в другій половині XVIII ст.

Гетьманщина в 1687-1709 рр. Повстання під проводом Семена Палія (1702-1704 рр.). Північна війна і Україна. Внутрішньополітична діяльність гетьманів козацької України 20 - 30-х рр. XVIII ст. Обмеження автономії Гетьманщини. Діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду» (1734-1750 рр.). Культура. Києво-Могилянська академія. Внутрішня політика останнього очільника Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономії Гетьманщини. Опришківський та гайдамацький рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії та Йосифа II та їх вплив на українські землі.

Розділ 2. Українські землі у складі Австрійсько (Австро-Угорської) та Російської імперій

Тема 8. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII- в другій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Українське національне відродження: початок, періоди й особливості. Відновлення українського козацтва в час французько-російської війни. Кирило-Мефодіївське братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту. Події Кримської війни 1853- 1856 рр. на українських землях та поразка Російської імперії. Реформи 1860-1870-хрр. і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадівського руху. Журнали «Основа», «Громада», «Київська старина». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873-1876 рр.). Братство тарасівців. Національне відродження кримськотатарського народу.

Тема 9. Українські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії наприкінці XVIII- в другій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах

«Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848- 1849 рр. Діяльність Головної Руської Ради (1848-1851 рр.). Досвід парламентаризму. Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». Українські видання: «Правда», «Діло», «Записки Наукового товариства імені Шевченка». Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація українського національного руху та утворення перших політичних партій.

Тема 10. Українські землі на початку ХХ ст.

Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Земельна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення російського імперського наступу на Україну в 1907— 1914 рр. Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив УГКЦ на формування національної свідомості населення західноукраїнських земель.

Розділ 3. Історія України в радянський та пострадянський періоди

Тема 11. Україна в роки Першої світової війни

Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада. Воєнні дії на території України в 1914— 1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Політика Російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914-1917 рр.

Тема 12. Українська революція 1917-1921 рр.

Революційні події в Україні в 1917- на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення. Універсали Української Центральної Ради. Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення УНР. Кримськотатарський національний рух. «Всеукраїнський з'їзд рад» у м. Харків. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути. Події 1917 р. в Криму. Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією. Гетьманський переворот. Українська Держава. Західноукраїнська Народна Республіка. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Акт злуки УНР та ЗУНР. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Директорія. Друга війна більшовицької Росії з УНР. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Політика воєнного комунізму. Червоний терор. Військова інтервенція Антанти на півдні України. Денікінський режим в Україні. Повернення більшовицької влади. Перший Зимовий похід. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий Зимовий похід армії УНР. Холодноярська республіка (1919-1922 рр.).

Тема 12. Встановлення комуністичного режиму в Україні. Нова економічна політика

Масовий голод у південних губерніях УСРР. Антирелігійна кампанія. Неп в УСРР. Входження УСРР до складу СРСР. Утворення Кримської АСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності. Політика коренізації/українізації в УСРР. Згорання непу і перехід до директивної економіки. Індустріалізація. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Культура.

Тема 13. Форсована індустріалізація та колективізація в УРСР. Голодомор-геноцид 1932-1933 рр.

Курс на форсовану індустріалізацію. Наростання адміністративно-командних методів у господарській діяльності. Хронологія, джерела і методи індустріалізації. Особливості виконання перших п'ятирічок у галузі промисловості. Наслідки індустріалізації. Перехід до суцільної колективізації. Політика ліквідації куркульства як класу, її суть і наслідки. Проведення форсованої насильницької колективізації. Дезорганізація сільськогосподарського виробництва. Голодомор-геноцид 1932-1933 рр. Нищення селянства та його наслідки. Питання про голодомор-геноцид у сучасній історіографії. Завершення колективізації і зміцнення колгоспів в Україні в другій половині 30-х рр.

Тема 14. Україна в роки Другої світової війни

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Радянізація. Масові політичні репресії 1939—1940 рр. Початок німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941-1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Злочини комуністичного тоталітарного режиму. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. «Новий порядок». Масове знищення мирного населення. Голокост. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ. Українська повстанська армія. У країнсько-польське протистояння. Радянський партизанський рух. Бойові дії 1942-1943 рр. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України. Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях.

Тема 15. Українські землі у другій половині XX ст.

Україна - співзасновниця ООН. Встановлення кордонів УРСР. Український визвольний рух у 1944-1950-х рр. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації (1944-1946 рр.). Операції «Вісла» і «Захід». Ліквідація УГКЦ. Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Масовий голод 1946-1947 рр. Ідеологічні кампанії. «Чистки» творчої

інтелігенції. XX з'їзд КПРС. Десталінізація і лібералізація суспільного життя. Зміни адміністративно-територіального устрою: входження Кримської області до складу УРСР. Зміни в управлінні господарством. Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х рр. Конституція УРСР 1978 р. Економічна ситуація в УРСР. Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Самвидав. Кримськотатарський національний рух.

Тема 16. Відновлення незалежності України

Початок перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки. Шахтарські страйки. Гласність і політичний плюралізм. Український національно-демократичний рух. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійної системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті. Створення Автономної Республіки Крим (АРК). Меджліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.). Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Розпад СРСР. Державотворчі процеси в незалежній Україні. Повернення кримських татар на батьківщину. Статус Криму. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності. Конституція України. Економіка України в 1991-1998 рр. та в 1998—2004 рр. Запровадження гривні. Демографічні та міграційні процеси. Олігархічна система. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Політична розбудова суспільства. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція. Україна в системі міжнародних відносин. Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Авторитарний режим Віктора Януковича. Революція Гідності. Небесна Сотня. Анексія Росією Криму. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти. Спроби мирного, врегулювання. Соціально-економічний розвиток України до і після 2014 р. Євроінтеграційний поступ України: угода про асоціацію між Україною та ЄС. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС Для громадян України.

Розподіл годин за темами.

Назви розділів і тем	Кількість годин		
	денна форма		
	у тому числі		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Розділ 1. Українські землі від доісторичних часів до ранньомодерного часу			

Тема 1. Вступ. Стародавня історія України	2		2
Тема 2. Київська Русь	2	3	4
Тема 3. Галицько- Волинська держава. Монгольська навала	2	2	4
Тема 4. Руські удільні князівства у складі іноземних держав у другій половині XIV - перші половині XVI ст. Кримське ханство	2	2	4
Тема 5. Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI ст. - першій половині XVII ст.	2	2	4
Тема 6. Національно- визвольна війна українського народу середини XVII ст. та доба «Руїни»	2	2	4
Тема 7. Українські землі наприкінці XVII - в другій половині XVIII ст.	2	3	2
Разом за розділом 1	14	16	24
Розділ 2. Українські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) та Російської імперій			
Тема 8. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII- в другій половині XIX ст.	2		2
Тема 9. Українські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії наприкінці	2		2

XVIII- в другій половині XIX ст.			
Тема 10. Українські землі на початку XX ст.	2		2
Разом за розділом 2	6		6
Розділ 3. Історія України в радянський та пострадянський періоди			
Тема 11. Україна в роки Першої світової війни	2		2
Тема 12. Українська революція 1917-1921 рр.	2		2
Тема 13. Форсована індустріалізація та колективізація в УРСР. Голодомор-геноцид 1932-1933 рр.	2		2
Тема 14. Україна в роки Другої світової війни	2		2
Тема 15. Українські землі у другій половині XX ст.	2		2
Тема 16. Відновлення незалежності України	2		2
Разом за розділом	12		12
Усього годин	32	16	42

Базова література

1. Грицак Я. Формування української модерної нації, К., 1996.
2. Історія України в особах: IX-XVIII ст. К., 1993.
3. Калініченко В.В., Рибалка І.К. Історія України. Частина III: 1917-2003 рр., Х., 2004.
4. Плохій С. Походження слов'янських націй Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К., 2015.
5. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. К., 2009

Додаткова література

1. Величенко С. Імперіалізм і комунізм по-червоному: українська марксистська критика російського комуністичного панування в Україні (1918-1925). Львів, 2017.
2. Відлуння Великого терору. Збірник документів у трьох томах. Том. 3: Чекісти Сталіна в лещатах "соціалістичної законності". Его-документи 1938-1941 рр. К., 2019
3. Дорнік В., Касьянов Г., Ліб П. та ін. Україна між самовизначенням та окупацією: 1917–1922 роки. К., 2015.
4. Єфіменко Г. Статус УСРР та її взаємовідносини з РСФРР: довгий 1920 рік. К., 2012.
5. Єфіменко Г.Г. Національно-культурна політика ВКП(б) щодо радянської України (1932-1938). К., 2001.
6. Іваницька С. Г., Демченко Т. П. Сергій Єфремов: "Це життя було одним суцільним подвигом неустанної праці" К., 2019.
7. Касьянов Г. Розрита могила: Голод 1932-1933 років у політиці, пам'яті та історії (1980-ті – 2000-ні). Х., 2019.
8. Кіно ревізія Донбасу 2.0. К., 2017.
9. Кісь О. Українки в ГУЛАГу: вижити значить перемогти. Львів, 2017.
10. Ковальчук М. Битва двох революцій. Том 1. Перша війна Української Народної Республіки з Радянською Росією. 1917–1918. К., 2016
11. Колективізація і голод на Україні. 1929-1933: 36. документів і матеріалів. К., 1992.
12. Кульчицький С. Росія і Україна в перший рік після повалення самодержавства: деконструкція більшовицького міфу про революцію. К., 2021.
13. Кульчицький С. Володимир Винниченко: "Бути чесним з собою...". К., 2019.
14. Кульчицький С.В. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). К., 1996.
15. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.) // Україна крізь віки Т. 11. К., 1999
16. Любавський Р. Повсякденне життя робітників Харкова у 1920-ті - на початку 1930-х рр. Харків., 2016.
17. Михайлова О. Ю. Павло Скоропадський: "Крім негідників, усі підуть за мною". К., 2018.
18. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): Колективна монографія. К., 2009.
19. Нариси української популярної культури / Ред. О. Гриценко. К., 1998.
20. Праця виснаження та успіх: промислові мономіста Донбасу. Львів, 2018.
21. Революційна доба 1917–1921 років у системі координат сучасної історіографії. Збірник наукових статей / Відп. ред. В. Ф. Верстюк. К, 2020.

- 22.Скоропадський Павло. Спомини: кінець 1917 – грудень 1918 року К., 2019.
- 23.Стяжкіна О. Рокада: чотири нариси з історії Другої Світової К.,2020.
- 24.Турченко Ф. Г. Микола Міхновський: "Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна..." К., 2020.
- 25.Україна радянська. Ілюзії та катастрофи "комуністичного раю" / Заг. ред. Г. Єфіменка. Харків, 2017.
- 26.Українізація 1920-1930-х років: передумови, здобутки, уроки / За ред. В.А.Смолія. – К., 2003.
- 27.Українська Центральна Рада: Документи і матеріали Т. 1-2. К., 1996-1997.
- 28.Українське радянське суспільство 30-х рр. XX ст.: нариси повсякденного життя. К., 2012
- 29.Український національно-визвольний рух. Березень-листопад 1917 р.: Документи і матеріали. – К., 2003.
- 30.Українські жінки в горнилі модернізації / під заг. ред.О. Кісь. Х., 2017.
- 31.Хоффман Д. Вращивание масс. Современное государство и советский социализм 1914–1939. Москва, 2018.
- 32.Шаповал Ю. І. Олександр Шумський: "Життя без боротьби я не вважав за життя". К., 2020.
- 33.Шаповал Ю. І., Верба І. В. Михайло Грушевський: "Я сам прийшов до політики через історію..." К., 2018.
- 34.Шпорлюк Р. Формування модерних націй. Україна, Росія. Польща. К., 2013
- 35.Якубова Л., Примаченко Я. В обіймах страху і смерті. Більшовицький терор в Україні. Харків, 2016.

Інформаційні ресурси

- Інститут історії НАН України <http://history.org.ua/uk>
- Електронна бібліотека <https://diasporiana.org.ua/>
- Електронний архів Українського визвольного руху: <https://avr.org.ua/>
- Історія України: 1917-1921 роки. <https://youtu.be/lpsGnqNKM9k>

Організація та проведення практичних занять.

Практичні заняття – форма навчального заняття при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Практичне заняття включає:

- проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів;
- постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів;
- розв’язування завдань з їх обговореннями;
- розв’язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Отримані студентами оцінки за окремі практичні заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з курсу історії України.

Заняття 1.

Тема: «Виникнення Київської Русі»

1. Утворення держави у східних слов’ян. Варяжське питання.
2. Термін «Русь» і термін «Україна».
3. Питання про давньоруську народність
4. Соціально-економічні відносини в Київській Русі.
5. Звичаєве право і вірування давніх слов’ян.
6. «Руська Правда» - джерела, особливості, побутування. Судова система і процес.
7. Віче в системі управління Київської Русі.
8. Виникнення грошового обігу у Давній Русі. Початок формування грошової системи у Давньоруській державі. «Безмонетний» період грошового обігу.

Література:

1. Причини християнізації Русі Історія України в особах: IX-XVIII ст. Київ, 1993.
2. Літопис руський. Київ, 1989.
3. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Київ, 2004.
4. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності Київ, 2015.
5. Плохій С. Походження слов’янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ, 2015.
6. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 2009.

Заняття 2.

Тема: «Християнізація Київської Русі»

1. Відображення прийняття християнства у джерелах.
2. Літописна легенда про обрання віри.
3. Київ та Новгород – два центри християнізації Русі.
4. Прийняття християнства у 988 р.: хронологія подій.
5. Наслідки прийняття християнства.

Література:

1. Історія України в особах: IX-XVIII ст. Київ, 1993.
2. Киридон А. Хрещення України-Русі в культурно-цивілізаційній системі координат: темпоральний модус репрезентацій // Київські історичні дослідження. Збірник наукових праць. 2015. № 1. С. 31-97.
3. Літопис руський. Київ, 1989.
4. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ, 2015.
5. Ричка В. М. "...И просвѣти ю крещеньем святым" (Християнізація Київської Русі). Київ, 2013.
6. Ричка В. М. Чи «в руку» сон? Світ сновидінь та їх сприйняття у Давній Русі // Український історичний журнал. 2010, 3. С. 142-153.
7. Ричка Володимир "...И НА ТОМ ЦЪЕЛОВАША КРЕСТЬ". Етика і культура міжкнязівських взаємин на Русі у вимірі інституту хрестоцілування // Соціум. 2006, 6. С. 9-18.
8. Ричка Володимир Хрещення Русі 988 р.: ідейний зміст літописного сюжету // RUTHENICA. 2004, 3. С. 93-102.
9. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 2009.

Заняття 3.

Тема: «Удільна роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинське князівство»

1. Причини та наслідки роздробленості Київської Русі.
2. Нова політична географія Русі.
3. Київщина і Переяславщина в період роздробленості (кінець XI – перша половина XIII ст.).
4. Чернігівщина і Новгород-Сіверщина в період феодальної роздробленості (кінець XI – перша половина XIII ст.).
5. Галичина наприкінці XI – XII ст. Правління Ярослава Осмомисла.
6. Волинь наприкінці XI – XII ст. Об'єднання Галичини і Волині. Князь Роман Мстиславович.
7. Правління Данила Галицького.
8. Боротьба Русі із монголо-татарами.

9. Галицько-Волинське князівство в II пол. XIII - I пол. XIV ст. (при наступниках Данила Галицького).
10. «Удільний» період в історії грошового обігу на теренах України.

Література:

1. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності Київ, 2015.
2. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ, 2015.
3. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 2009.
4. Історія України в особах: IX-XVIII ст. Київ, 1993. Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. Київ, 1992.
5. Івакін Г. Історичний розвиток Києва XIII — середина XVI ст. Київ, 1996.
6. Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство. Київ, 1984.
7. Літопис руський. Київ, 1989.
8. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 2009.

Заняття 4.

Тема: «Українське козацтво наприкінці XV – в перші половині XVII ст.»

1. Причини виникнення козацтва. Козацтво як українське та європейське явище. Типологія спільноти.
2. Соціально-економічне становище селянства.
3. Кримсько-татарські набіги на Україну.
4. Д. Вишневецький (Байда). Поява першої Запорізької Січі.
5. Реєстрове козацтво.
6. Адміністративний устрій Запорізької Січі.
7. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний: політичний діяч та військовий.
8. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – у першій XVII ст.

Література:

1. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. Київ, 1994
2. Історія України в особах: IX-XVIII ст. Київ, 1994.
3. Історія українського козацтва. Нариси у двох томах. Том 1. Київ, 2006.
4. Сас П. Конфесійна політика Петра Сагайдачного початку 20-х рр. XVII ст. в контексті тогочасних суспільно-політичних і державотворчих процесів на Україні // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку: Матеріали респ. іст. читань. Київ, 1991.

5. Чухліб Т. Гуржій О. 100 великих постатей і подій козацької України. Київ, 2008.
6. Чухліб Т. Гуржій О. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний. Київ, 2004.
7. Щербак В. Витоки та становлення козацького права // Україна в Центрально-Східній Європі: Студії з історії XI–XVIII століть. Київ, 2000.
8. Щербак В. Джерела формування українського козацтва // Український історичний журнал. Київ, 1994.
9. Щербак В. До витоків українського козацтва // Чорноморська минувшина. Записки Відділу історії козацтва на півдні України Науково-дослідного інституту козацтва Інституту історії України НАН України: Зб. наук. пр. Київ, 2009.
10. Щербак В. Запровадження козацьких реєстрів // Магістеріум. Історичні студії. Київ, 2010.
11. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 2009.

Заняття 5.

Тема: «Українська національна революція XVII ст. Створення козацької держави»

1. Передумови та причини революції.
2. Проблеми типології, хронології та періодизації революції.
3. Б. Хмельницький: віхи політичної біографії.
4. Військова компанія Б. Хмельницького 1648-1649 рр. Зборівський мирний договір.
5. Адміністративно-політичний устрій козацької держави.
6. Зовнішня політика Гетьманщини за Б. Хмельницького.
7. Білоцерківський мирний договір 1651 р.
8. Переяславська угода 1654 : зміст, тлумачення, наслідки.

Література:

1. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. Київ, 1994
2. Історія України в особах: IX-XVIII ст. Київ, 1994.
3. Історія українського козацтва. Нариси у двох томах. Том 1. Київ, 2006.
4. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки. Київ, 1992.
5. Смолій В., Степанков В. Пилявецька битва 1648 року: джерела до вивчення теми (на допомогу викладачам, учителям і студентам) // Проблеми дидактики історії. 2014, Вип. 5. С. 49-77.
6. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.). Київ, 2009.

7. Степанков В. Зрада королю чи законне право на виступ? (Козацьке повстання першої половини 1648 року у сприйнятті Війська Запорозького) // Соціум. Альманах соціальної історії. Київ, 2006.
8. Степанков В. Переяслав 1654 року в історії України: міфи і дійсність // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Історичні науки. Кам'янець-Подільський, 2004.
9. Таїрова-Яковлева Т. Могила Богдана Хмельницького у Суботові та перспективи її пошуків // Український історичний журнал. 2020, 4. С. 21-28.
10. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 2009.
11. Яковлева Т. Богдан Хмельницький і рядове козацтво // Український історичний журнал. 1995, 4. С. 56-67.

Заняття 6.

Тема: «Гетьманщина у добу "Руїни"»

1. Гетьман І. Виговський. Гадяцька угода.
2. Політика гетьмана Ю. Хмельницького.
3. Політика гетьмана І. Брюховецького. Московські статті.
4. Політика гетьмана Д. Дорошенка. Чигиринські походи.
5. Політика гетьмана Д. Многогрішного.
6. Політика гетьмана І. Самойловича. Кримський похід.
7. Гетьманщина у системі міжнародних договорів у другій половині XVII ст.

Література:

1. Величко С. В. Літопис. Київ, 1991.
2. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. Київ, 1994.
3. Горобець В. «Чорна рада» 1663 року. Передумови, результати, наслідки Київ, 2013.
4. Історія українського козацтва. Нариси у двох томах. Том 1. Київ, 2006.
5. Смолій В., Степанков В. Петро Дорошенко. Політичний портрет: наукове видання. Київ, 2011.
6. Степанков В. Боротьба Петра Дорошенка за збереження цілісності козацької України (друга половина 1668-1669 рр.) // Український історичний збірник. 2003, Вип. 5. С. 108-120.
7. Таїрова-Яковлева Т. Гетьманщина у другій половині 50-х років XVII століття. Причини і початок Руїни. Київ, 1998.
8. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648 - 1714 рр. Київ, 2003.
9. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 2009.
10. Яковлева Т. Донос старшини на І. Самойловича: аналіз першоджерела // Український історичний журнал. 2006, 4. С. 190-200.

Заняття 7.

Тема: «Гетьманщина у першій половині XVIII ст.»

1. Внутрішня та зовнішня політика гетьмана І. Мазепи.
2. Полтавська битва.
3. Гетьман П. Орлик.
4. Правління гетьмана І. Скоропадського.
5. Діяльність І-ї Малоросійської колегії.
6. Правління гетьмана Д. Апостола.
7. Діяльність Правління гетьманського уряду.
8. Останній гетьман К. Розумовський. Скасування інституту гетьманату.

Література:

1. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. Київ, 1994.
2. Історія українського козацтва. Нариси у двох томах. Том 1-2. Київ, 2006.
3. Плохій С. В ім'я милої вітчизни: вірність та зрада Івана Мазепи // Соціум. Альманах соціальної історії. 2006, Вип. 6. С. 267-281.
4. Путро О. Гетьман Кирило Розумовський та його доба (з історії українського державотворення XVIII ст.). Київ, 2008.
5. Таирова-Яковлева Т. Иван Мазепа и Российская империя: история "предательства". Москва, 2011.
6. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648 - 1714 рр. Київ, 2003.
7. Чухліб Т. Козаки і Монархи. Міжнародні відносини ранньомодерної Української держави 1648–1721 рр. К., 2009
8. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 2009.
9. Горобець В. Політичний устрій українських земель другої половини XVII – XVIII ст. Київ, 2000.
10. Мельник Л. Гетьманщина першої чверті XVIII ст. Київ, 1997.

Заняття 8.

Тема: «Слобідська Україна та Запорізька Січ у середині XVII–другій половині XVIII ст.»

1. Етапи та особливості заселення Слобожанщини.
2. Адміністративно-територіальний та політичний устрій Слобожанщини.
3. Слобідські козацькі полки.
4. Грошовий обіг на теренах Слобідської України: виникнення, особливості, основні види грошових знаків.
5. Знищення Чортомлицької Січі, заснування Олешківської та Кам'янської Січей.

6. Заснування Нової Січі. Особливості її соціально-економічного розвитку.
7. Ліквідація Запорізької Січі.
8. Задунайська Січ. Утворення Чорноморського козацтва.

Література:

1. Апанович О.М. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі. Київ, 1993.
2. Багалій Д.І. Історія Слобідської України. Харків, 1990.
3. Голобуцький В.О. Запорізька Січ в останні роки свого існування. Київ, 1961.
4. Дяченко М. Етапи заселення Слобідської України в XVII і першій половині XVIII ст. // Український історичний журнал, VIII. К., 1970. С. 41–51.
5. Кушнар'ов С. Заселення Середнього Пооскілля українськими переселенцями в першій половині XVII ст. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. 2014. Вип. 2. Ч.1 С. 3-7.
6. Стороженко І. Скільки ж було Запорізьких Січей за всю історію українського козацтва? // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Історія та археологія. 2014. Вип. 22. С. 26-31.
7. Маслійчук В. Л. Провінція на перехресті культур: дослідження з історії Слобідської України XVII–XIX ст. Харків., 2007.
8. Мицик Ю., Плохій, Стороженко І. Як козаки воювали: Історичні розповіді про запорізьких козаків. Київ, 1990.
9. Плохій С. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Авториз. пер. з англ. Миколи Климчука. — К.: Laurus, 2013.
10. Скальковський А.О. Історія Нової Січі або останнього Коша Запорізького. Дніпропетровськ, 1994.

Підготовка до практичних занять.

Ефективність проведення практичних занять для кожного його учасника і для групи в цілому залежить від ретельної самостійної підготовчої роботи студентів. Робота з підготовки до практичних занять складається з наступних етапів:

- Ознайомлення з темою та питаннями плану практичного заняття.
- Опрацювання навчального матеріалу теми за підручником, навчальним посібником, конспектом лекцій.
- З'ясування змісту основних понять теми за словниками, підручниками, історичними енциклопедіями.
- Складання плану відповіді на питання практичних занять.

- Підготовка до виступу. Для цього необхідно скласти опорний конспект (або сформулювати тези), в якому будуть висвітлено основні проблеми, терміни, дати із запропонованих до практичного заняття питань.

Під час підготовки до практичних занять студентам рекомендується використовувати найновіші публікації за проблематикою, що наведені в списку літератури. Під час відповіді на питання студент може користуватися конспектом.

На практичних заняттях оцінюються:

- усні відповіді студентів;
- участь у колективних обговореннях дискусійних питань;
- вміння застосовувати теоретичні знання під час виконання завдань;
- виступи з індивідуальними мультимедійними презентаціями;
- запитання до доповідача за результатами виступу.

За умови вільного володіння матеріалом, правильних та ґрунтовних відповідей на додаткові запитання викладача, студент має можливість отримати найвищу оцінку.

Рекомендації до виступів студентів на практичних заняттях.

- на початку виступу необхідно чітко і логічно сформулювати завдання (мету) доповіді;
- якщо виступ складається з декількох частин або в ньому наводяться різні аргументи, необхідно скористатися їх нумерацією: «по-перше...», «по-друге...» тощо.
- під час доповіді необхідно звернути увагу на доцільне використання яскравих прикладів, фактів, без яких теоретичний матеріал сприймається на слух важко.
- не рекомендується під час виступу весь час читати конспект. Бажано спостерігати за реакцією аудиторії, підтримувати з нею візуальний контакт.
- необхідно слідкувати за чіткістю мовлення, уникати русизмів, монотонності у виступі, слідкувати за кількістю і тривалістю пауз, загальною динамічністю мови.
- особливу увагу слід приділяти висновкам, позначаючи їх фразами: «Таким чином...», «Отже...» тощо.

Алгоритм дій при відповідях на запитання.

- питання потрібно уважно вислухати. При необхідності – зробити уточнення.
- розділіть запитання на складові частини та відповідайте на кожну з них окремо.

- відповідаючи на запитання, чітко сформулюйте головну думку та наведіть необхідні аргументи.
- продемонструйте логічний взаємозв'язок між складовими частинами питання, яке проаналізовано.
- відповідь необхідно закінчувати висновком (2-3 речення). Висновок повинен містити найсуттєвіші положення доповіді.

Рекомендації до проведення дискусії.

Для того, щоб дискусія була конструктивною та результативною, необхідно дотримуватися наступних рекомендацій:

- чітко та логічно сформулюйте тему і мету дискусії, визначте предмет обговорення.
- чітко дотримуйтеся змісту термінів та понять, які застосовуються під час дискусії.
- відстоюючи свою позицію, виявляйте принципівість.
- уникайте монологу в дискусії.
- формулюйте питання опоненту таким чином, щоб відповіді розкрили слабкі сторони його позиції.
- спирайтеся на конкретні факти, сміливо керуйтеся ними.
- правильно розставляйте власні аргументи: сильні – на початку виступу, найсильніші – наприкінці.
- уважно слухайте доповідь та запитання опонента.
- не допускайте переходу на особистість під час дискусії.
- після закінчення виступу зробіть висновки та подякуйте опоненту за участь у дискусії.

Організація самостійної роботи.

Написання конспекту.

Конспектування – форма самостійної роботи студента, яка дає можливість коротко, докладно зафіксувати зміст інформації, поданої в лекції або в рекомендованій літературі. Складання конспекту не самоціль, а важливий етап роботи по вивченню матеріалу курсу. Конспектування допомагає глибше засвоїти необхідні знання, зрозуміти їхню актуальність. Для підвищення якості роботи слід виявити і зазначити внутрішній зв'язок і логічну послідовність викладених лектором або автором теоретичних положень, що сприяють вирішенню поставленої на початку лекції чи монографії проблеми.

Конспект потрібен під час практичних занять, при написанні реферату, для підготовки до поточного та підсумкового контролю. Він є свідченням

роботи студента протягом семестру, тому наявність та якість конспекту є складовими підсумкового результату навчання.

Конспектування лекції починається з запису теми і плану лекції, за якими лектор буде викладати матеріал, та навчальної проблеми, яка виноситься для спільного обговорення та вирішення на практичному занятті. У конспекті потрібно записати теоретичні положення і висновки до кожного пункту плану, а також загальні висновки лекції, адже вони містять вирішення проблеми, поставленої на початку лекції.

Конспектування джерел та літератури, перш за все, потребує уважного ознайомлення з текстом щодо його змісту та структури. Не слід починати конспектування, не прочитавши всього тексту. Треба попередньо виявити основні ідеї, поняття, висновки тієї чи іншої роботи, а потім прослідкувати їхній взаємозв'язок та значення для розкриття певного питання.

Студентам слід прикласти зусиль, аби виробити навички самостійно і творчо працювати над вивченням джерел та літератури, навчитися логічно мислити і синтезувати знання. Для цього потрібно працювати з тестом не взагалі, а конкретно, добре уявляючи, з якою метою ми звертаємося до даного джерела інформації. Обсяг конспекту залежить від підготовленості студента та його ставлення до завдання, а також від характеру і складності джерела.

Проведення самоконтролю засвоєного навчального матеріалу.

Самоконтроль результативності навчальної роботи можна проводити у наступний спосіб:

- відтворення змісту нових ключових понять.
- переказ основного змісту прочитаного тексту.
- відтворення логічної структури прочитаного тексту, самостійне формулювання висновків.
- відповідь на питання, які виникають після опрацювання навчального та методичного матеріалу.
- підбір прикладів історичних подій, які ілюструють теоретичний матеріал з історії України.
- виконання тестових завдань.

Семестровий контроль.

Семестровий екзаме́н (іспит) – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід.

Питання до іспиту.

1. Стародавня історія України. Періодизація первісного суспільства.
2. Племена Трипільської культури у IV-III тис до н.е.: господарство, суспільний устрій, вірування.
3. Державні утворення в Північному Причорномор'ї у I тис. до н.е.

4. Східні слов'яни у IV-IX століттях: розселення, суспільний та господарський лад.
5. Зародження державності у слов'ян. Київська (полянська) держава.
6. Передумови утворення Київської Русі у IX ст. Норманська теорія походження Русі.
7. Розвиток Давньоруської держави за перших Рюриковичів.
8. Розквіт Київської Русі в часи Володимира Великого і Ярослава Мудрого.
9. Політична і феодална роздробленість Руських земель. Розпад
10. Київської Русі у середині XII ст.
11. Передумови та причини утворення Галицько-Волинського князівства. Князь Роман Мстиславович.
12. Галицько-Волинська держава за часів Данила Галицького.
13. Боротьба Русі з монголо-татарами. Золотоординське іго на українських землях.
14. Галицько-Волинські землі в кінці XIII – на початку XIV ст.
15. Територіальний поділ українських земель між сусідніми державами у XIV-XVI століттях.
16. Політичний та економічний розвиток українських земель у складі Литви та Польщі у XV- першій половині XVI ст.
17. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки для України.
18. Брестська церковна унія 1596р. Розкол українського православ'я.
19. Причини та умови формування українського козацтва.
20. Запорізька Січ: політичний, військовий і територіальний устрій в XVI – XVII ст.
21. Боротьба козаків проти турків і татар в кінці XVI – на початку XVII ст. Діяльність гетьмана Петра Сагайдачного.
22. Козацько–селянські антифеодальні повстання кінця XVI – першої половини XVII століть.
23. Передумови і причини національно-визвольної війни українського народу в середині XVII століття під проводом гетьмана Богдана Хмельницького.
24. Військові дії 1648-49 рр. Зборівський мирний договір і його наслідки.
25. Українська козацька держава за часів Богдана Хмельницького: державний, політичний та територіальний устрій.
26. Військові дії 1651-1653рр. Причини укладення і зміст Переяславського договору з Москвою.
27. Завершальний період визвольної війни 1654-1657 рр. Політичні і військові плани Богдана Хмельницького.
28. Україна під час правління гетьмана Івана Виговського. Початок Руїни.
29. Політичний та соціальний розвиток Правобережної України у 60-70-х рр. XVII ст.
30. Політичний та соціальний розвиток Лівобережної України у 60-70-х рр. XVII ст.
31. Україна за часів правління гетьмана Івана Мазепи.

- 32.Обмеження російським царизмом автономних прав України в I-й половині XVIII ст.
- 33.Антифеодальні та національно-визвольні рухи на Правобережній
- 34.Україні в першій половині XVIII ст. Гайдамацьке повстання 1768 р. “Коліївщина”.
- 35.Ліквідація російським царизмом української автономії в другій половині XVIII ст.
- 36.Поділ Речі Посполитої. Приєднання південної України та Криму до Росії в кінці XVIII ст.
- 37.Політичне та економічне становище українських земель в складі Російської імперії у першій половині XIX ст.
- 38.Початок національного відродження. Кирило-Мефодіївське братство. Тарас Шевченко.
- 39.Політичне та економічне становище західноукраїнських земель у складі
- 40.Австрійської імперії у першій половині XIX ст.
- 41.Революційні події 1848-1849 рр. на західноукраїнських землях.
- 42.Реформи 60-70-х рр. XIX ст. та їхній вплив на Україну.
- 43.Суспільно-політичний розвиток Наддніпрянської України в другій половині XIX ст.
- 44.Суспільно-політичний розвиток західноукраїнських земель в другій половині XIX ст.
- 45.Виникнення перших українських політичних партій на початку XX ст.
- 46.Україна в період російської революції 1905-1907 рр.
- 47.Україна під час першої Першої світової війни (1914-1917 рр).
- 48.Виникнення та діяльність Української Центральної Ради. I та II універсали УЦР.
- 49.Утворення Української Народної Республіки. Положення III універсалу Центральної Ради.
- 50.Українсько-більшовицька війна (грудень 1917–березень 1918 рр).
- 51.Проголошення IV універсалу Центральної Ради. Укладення Брестського миру та його наслідки.
- 52.Українська гетьманська держава П.Скоропадського.
- 53.Повалення гетьманату. Прихід до влади Директорії УНР.
- 54.Внутрішня та зовнішня політика Директорії. Злука ЗУНР і УНР.
- 55.Західно-Українська Народна Республіка: державний устрій, основні напрямки внутрішньої і зовнішньої політики.
- 56.Українсько – польська війна 1918-1919 рр. на західноукраїнських землях. Поразка ЗУНР.
- 57.Українська Соціалістична Радянська Республіка. Політика більшовиків в Україні в 1919 р.
- 58.Поразка національно-визвольних змагань і утвердження радянської влади в Україні (1920-1921 рр.).
- 59.Утворення СРСР. Політичний розвиток УСРР в складі Радянського Союзу у 20-30-х рр.

- 60.Індустріалізація і колективізація в Україні. Голодомор 1932-1933рр. та його наслідки.
- 61.Більшовицькі репресії в Україні в 20-30-х рр. Встановлення тоталітарного режиму.
- 62.Західноукраїнські землі під владою іноземних держав в 20-30-х рр. XX ст.
- 63.Три напрями в українському політичному русі Галичини в 20-30-х рр. XX ст.
- 64.Західноукраїнські землі в 1939-1941 рр.
- 65.Напад фашистської Німеччини на СРСР. Оборонні бої Червоної армії на Україні в 1941-1942 рр.
- 66.Німецький окупаційний режим в Україні.
- 67.Антифашистський рух опору в Україні. Боротьба Української повстанської армії.
- 68.Звільнення території України від фашистських загарбників у 1943-1944 рр. Завершення радянсько-німецької війни та її наслідки для України.
- 69.Тенденції післявоєнного розвитку УРСР у 1945-1953 рр.
- 70.Український дисидентський та правозахисний рух в 60 - 80 - х роках XX ст.
- 71.Командно-адміністративна система. Застійні явища в політичній та економічній сферах у 1970-х-1980-х рр.
- 72.Україна в період “перебудови”. Національно-політичне відродження у 1985-1990 рр.
- 73.Передумови проголошення Декларації про державний суверенітет України 1990 р. та процес здобуття Україною незалежності у 1991 р. Проведення Всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991р.
- 74.Тенденції та основні події політичного розвитку України в 1991-2021 рр.
- 75.Тенденції економічного розвитку України в 1991-2021 рр.
- 76.Прийняття Конституції України в 1996р. Сучасне партійно-політичне життя.
- 77.Основні напрямки зовнішньої політики України в 1991-2021 рр.

Під час відповіді на екзаменаційні питання студентам рекомендується дотримуватися таких узагальнюючих логічних схем.

Узагальнююча логічна схема вивчення історичного явища/події.

- аналіз причин, передумов, результатів, наслідків та причинно-наслідкових зв'язків історичних явищ;
- зміст явища та його розвиток (основні події, етапи розвитку, хронологічні та територіальні межі);
- оцінки досліджуваної проблеми в історіографії;
- порівняння історичного явища з іншим, подібним явищем;
- визначення місця досліджуваного явища в історичному розвитку, України, Слобожанщини та сусідніх держав.

Узагальнююча схема вивчення військових конфліктів.

- причини війни, хронологічні межі;
- цілі сторін конфлікту та їх склад;
- співвідношення сил, плани сторін;
- перебіг військових дій;
- характер війни;
- закінчення військових дій, умови мирного договору;
- наслідки війни для регіону та країни в цілому;
- оцінка подій в історіографії.

Знання студентів з опанованої дисципліни оцінюється з теоретичної та практичної підготовки за такими критеріями:

- **«відмінно» (90–100 балів)** – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- **«добре» (70–89 балів)** – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або під час аналізу практичного;
- **«задовільно» (50–69 балів)** – студент здебільшого опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або брак стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;
- **«незадовільно» (0–49 балів)** – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі; наукового мислення немає, практичні навички не сформовані.